

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE
POUFNE

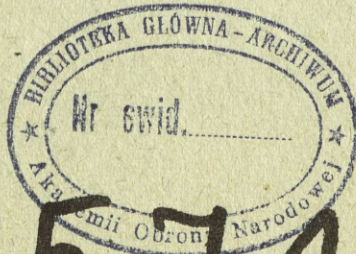
Egz.nr ... 1

płk dr Jacek PAWŁOWSKI

OPERACJA ZACZEPNA ARMII

/WYKŁAD/

55718

WARSZAWA

1989

42933

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE
P O U F N E

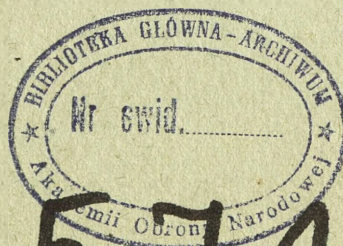
Egz.nr ... 1

płk dr Jacek PAWŁOWSKI

OPERACJA ZACZEPNA ARMII

/WYKŁAD/

55718

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE

~~POUCZNE~~

Egz.nr ... 1

płk dr Jacek PAWŁOWSKI

OPERACJA ZACZEPNA ARMII

/Wykład/

*Dokładem
Antymajskum na JAWNE
27 01 2003 Jan Pawłowski*

SPIS TREŚCI

	Str.
WSTĘP.....	3
1. Istota operacji zaczepnej armii przygotowywanej w toku operacji obronnej.....	6
2. Możliwości armii w operacji zaczepnej.....	10
3. Cel i zadania armii przechodzącej do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego.....	13
4. Sposoby przejścia wojsk armii z ugrupowania obronnego /przeciwuderzenia lub udziału w przeciwnatarciu/.....	20
5. Ugrupowanie operacyjne wojsk armii.....	23
ZAKOŃCZENIE.....	36
BIBLIOGRAFIA.....	38

WSTĘP

W wykładach cyklu obronnego stwierdzaliśmy, że front i armie wydzielone z Sił Zbrojnych PRL powinny być przygotowywane do sprawnego zajęcia obrony wzdłuż zachodniej granicy państwowej oraz wybrzeża Morza Bałtyckiego zarówno samodzielnie, jak też wspólnie z wojskami sojuszniczymi. Winny być gotowe do prowadzenia operacji obronnych w celu zapobieżenia nieuzasadnionym stratom i stworzeniu optymalnych warunków do odparcia agresji przeciwnika w początkowym okresie wojny.

Jednocześnie związki operacyjne przechodząc do operacji obronnej w pierwszym lub drugim rzucie operacyjnym frontu /w tym organizując obronę wybrzeża/ muszą być przygotowane do samodzielnego wykonania lub do udziału w przeciwuderzeniu o skali strategicznej, bądź w zgrupowaniu uderzeniowym utworzonym do przeciwnatarcia. Armia natomiast, będąca w drugim rzucie operacyjnym frontu, ponadto może całością lub częścią sił wykonywać przeciwuderzenie frontowe, zwłaszcza w warunkach prowadzenia obrony manewrowej.

Na tej podstawie można założyć, iż udział armii w zgrupowaniach uderzeniowych tworzonych do wykonania przeciwuderzeń o różnej skali, a zwłaszcza przeciwnatarcia, stanowi armijną operację zaczepną prowadzoną w szczególnych, wyjątkowo trudnych, warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej, wymagających realizowania nadzwyczajnych zamierzeń organizacyjnych i zabezpieczających.

Złożoność tych warunków polega, w szczególności na tym, że przejście armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej powinno być poprzedzone wyjątkowo skrycie dokonanym utworzeniem zgrupowania uderzeniowego, a to głównie w celu uzyskania zaskoczenia co do czasu i siły początkowego uderzenia. Jednocześnie należy liczyć się z tym, że właśnie wtedy może nastąpić wzrost

aktywności przeciwnika w przestrzeni powietrznej i w eterze, a także zwiększone oddziaływanie bronią precyzyjną, zwłaszcza systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi. Może to spowodować dodatkowe komplikacje w dowodzeniu wojskami i zachowaniu ich zdolności bojowej. Takiej ewentualności należy przeciwstawić zdeterminowaną, bezpardonową i bezwzględną walkę o przewagę nad przeciwnikiem na wybranych kierunkach i w określonym czasie.

To stanowi już i stanowić będzie w przyszłości jedną z podstawowych prawidłowości i właściwości przejścia armii do działań zaczepnych z ugrupowania obronnego.

Mając na uwadze tak rozumianą operację zaczepną armii, w toku dzisiejszego wykładu zostaną omówione następujące zagadnienia: istota operacji zaczepnej przygotowywanej w toku operacji obronnej, możliwości armii w operacji zaczepnej, cel i zadania armii przechodzącej do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego, sposoby prowadzenia operacji zaczepnej, zgrupowanie i ugrupowanie operacyjne armii w operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego. Zagadnienia dotyczące przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej przy przejściu frontu do przeciwnatarcia lub przeciwuderzenia strategicznego i frontowego zostaną szczegółowo omówione w toku ćwiczeń armijnych i frontowych oraz repetycji i seminariów.

Istota i charakter współczesnych operacji zarówno obronnych, jak i zaczepnych stawiają coraz wyższe wymagania przed dowódcami i oficerami sztabów, zwłaszcza pod względem ich wiedzy operacyjno-taktycznej oraz umiejętności dowódczo-sztabowych. O ile bowiem - w odróżnieniu od łatwo dostrzegalnych zmian w nowej technice wojennej i środkach walki - są trudniej dostrzegalne zmiany w założeniach sztuki operacyjnej. Ich wykrycie i ustalenie we właściwym czasie wymaga wielkiej erudycji oraz dużych umiejętności

w dowódczym i sztabowym przygotowaniu.

Wykład opracowano na podstawie materiałów do Biuletynu Informacyjnego na temat: "Operacja zaczepna armii - przygotowywana w ramach przeciwnatarcia lub przeciwuderzenia strategicznego i frontowego" autor płk prof.dr Kazimierz NOŻKO.

1. Istota operacji zaczepnej armii przygotowywanej w toku operacji

obronnej.

Operacja zaczepna armii wykonywana w formie przeciwuderzenia lub udziału w przeciwnatarciu, będzie stanowiła integralny element operacji obronnej. W każdym przypadku przejście wojsk armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej obejmuje: przygotowanie i prowadzenie walk i bitew przez dywizje zmechanizowane i pancerne /pancerne - w armiach sojusznicznych/ pierwszego i drugiego rzutu operacyjnego, działania bojowe: OGM /jeżeli jest tworzona/, WRiA, lotnictwa wojsk lądowych i frontowego, wojsk OPL, a także przez związki taktyczne i oddziały rodzajów wojsk oraz odwody armijne. Częścią składową operacji zaczepnej armii będzie manewr ogniem i wojskami, wysadzenie i działanie bojowe desantów powietrznych oraz udział w operacji desantowo-szturmowej organizowanej przez front, lub wysadzenie armijnego batalionu desantowo-szturmowego, a na kierunku nadmorskim - wysadzenie desantów morskich.

Istotnym elementem przejścia armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej będzie utworzenie zgrupowania uderzeniowego i wykonanie zmasowanego uderzenia ogniowego, zwłaszcza na obiekty pierwszej kolejności rażenia, a z użyciem broni jądrowej - udział armii w wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego.

Wspomniano już o wzrastającej roli manewru. Jego znaczenie przy przejściu do operacji zaczepnej armii z ugrupowania obronnego będzie coraz większe. Szerokie stosowanie manewru jest konieczne przede wszystkim w czasie tworzenia zgrupowania uderzeniowego, rozpoczęcia operacji, a następnie w czasie jej trwania, gdy najczęściej, skrzydła nacierających wojsk będą odsłonięte. Liczyć

się również należy z koniecznością zmiany kierunku uderzenia i przenoszenia działań na tyły przeciwnika. W wyniku manewru najłatwiej można uzyskać przewagę nad przeciwnikiem, zwłaszcza w czasie i na kierunku, na którym najmniej się spodziewa. Manewr zapewnia spotęgowanie siły uderzenia, uchwycenie inicjatywy, narzucenie swojej roli przeciwnikowi. W rezultacie manewru najprościej można uzyskać zaskoczenie, potęgujące możliwości rozwijania operacji zaczepnej.

Szczególną rolę manewru należy widzieć w obronie przed bronią precyzyjną^{x/} i uchyłaniu się od bezpośredniego uderzenia przeważających sił nieprzyjaciela oraz przy paraliżowaniu jego manewrowych form działania. Trzeba bowiem się liczyć z tym, że przeciwnik realizujący koncepcję "głębokich uderzeń", w każdej sytuacji, będzie dążył do wykonania uderzeń na skrzydła i tyły nacierających wojsk. Stąd też wyniknie konieczność przerzutu sił z innych kierunków, aby uniemożliwić nieprzyjacielowi realizację jego zamiaru.

Przy przejściu do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego armia może ją rozpocząć i prowadzić będąc w składzie narodowym, a niekiedy w jej podporządkowanie mogą wchodzić związki i oddziały wojsk sojuszniczych, z odwodu frontu lub z sąsiedniej armii, przede wszystkim w sytuacji, gdy część sił armii nadal będzie prowadzić bitwę obronną.

W wypadku skierowania armii do wykonania przeciwuderzenia strategicznego, najczęściej przejdzie ona w podporządkowanie frontu sojuszniczego lub bezpośrednio ND ZSZ na ZTDW.

x/ Rozwinięcie tej problematyki w poradniku wydanym przez GZSB WP i ASG WP pt.: "Obrona przed bronią precyzyjną nieprzyjaciela", Warszawa 1989 r.

W związku z tym należy precyzyjnie określić miejsce armii w strategicznej operacji obronnej na ZTDW.

Armia może zajmować różne miejsce w takiej operacji i zależeć ono będzie od wielu czynników, głównie zaś od: celu operacji frontowej; ilości i jakości sił włączonych do składu armii; sytuacji polityczno-militarnej w pierwszym okresie działań wojennych; sytuacji operacyjno-strategicznej w bitwie granicznej, zwłaszcza z jakim tempem i na jakich kierunkach przeciwnik uzyskuje największe powodzenie; położenia i zadań wykonywanych przez sąsiadów; zamiaru ~~zamiaru~~ dowódcy frontu co do wykonania przeciwuderzenia lub zamiaru ND ZSZ na ZTDW użycia armii do wykonania przeciwuderzenia strategicznego lub ewentualnego udziału armii w przeciwnatarciu. Niemalże też wpływ na miejsce i rolę armii w przewidywanych działaniach zaczepnych będzie miała sytuacja armii, w której się ona znalazła w czasie prowadzenia bitwy obronnej.

Najczęściej przy przejściu do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego armia będzie znajdować się w pierwszym rzucie operacyjnym, niezależnie od tego czy była ona w pierwszym, czy w drugim rzucie w czasie prowadzenia operacji obronnej frontu. Niekiedy armia, która na przykład broniła wybrzeża morskiego zostanie zmanewrowana głównymi lub częścią sił i samodzielnie lub w składzie związków operacyjnych wojsk sojusznicych wykona przeciwuderzenie strategiczne na terytorium sojusznicych lub własnym.

Na tej podstawie można zakładać, że rola armii przy przejściu do operacji zaczepnej zależeć będzie przede wszystkim od celu operacji i miejsca w ugrupowaniu operacyjnym frontu lub zgrupowania uderzeniowego wojsk sojusznicych, tworzonego przez ND ZSZ na ZTDW. Może zatem realizować zadania na głównym lub drugim kierun-

ku uderzenia frontu, który przeszedł do przeciwwuderzenia strategicznego.

Armia może także działać w drugim rzucie. Najczęściej będzie to sytuacja, w której front głównymi siłami wykonuje przeciwnatarcie lub przeciwwuderzenie strategiczne, armia zaś będzie nadal prowadzić operację obronną i po jej zakończeniu przejdzie do drugiego rzutu frontu. Będąc w drugim rzucie frontu, a niekiedy w odwodzie ND ZSZ na ZTDW, rola armii sprowadzi się do potęgowania siły uderzenia głównego zgrupowania uderzeniowego lub otwarcia nowego kierunku działań zaczepnych, a niekiedy może być użyta do odparcia silnego przeciwwuderzenia odwodów przeciwnika lub likwidacji okrążonych jego wojsk. Niewykluczone jest, że armia drugiego rzutu podejmie działania z odwróconym frontem, przy tym mogą to być działania zaczepne lub obronne. W każdej sytuacji należy się liczyć, że operację zaczepną armia może rozpocząć od bojów lub bitwy spotkaniowej.

Miejsce i rola armii w operacji organizowanej przez przełożonego w znacznym stopniu będą wpływać na treść celu i zadań armii oraz na zamiar i decyzję dowódcy.

Niekiedy od miejsca i roli armii w wykonaniu zamiaru przełożonego będzie uzależniona treść i metoda pracy sztabu armii w czasie wypracowywania decyzji, planowania operacji i przekazywania zadań wykonawcom, a zwłaszcza na organizację współdziałania i zabezpieczenia operacyjnego, a także bojowego działań. A zatem miejsce i rola armii w działaniu przełożonego ma duże znaczenie w rozwiązywaniu wielu zagadnień zarówno przygotowania, jak i prowadzenia operacji.

2. Możliwości armii w operacji zaczepnej.

Możliwości armii w operacji zaczepnej uzależnione są od wielu czynników, głównie zaś od: składu bojowego i wielkości strat poniesionych w okresie operacyjnego rozwijania i prowadzenia operacji obronnej; charakteru obrony; ilości sił i środków, które może dowódca armii przeznaczyć do zgrupowania uderzeniowego, możliwości działania nieprzyjaciela znajdującego się w pasie przewidywanych działań; warunków terenowych; ilości sił i środków frontu lub ND ZSZ na ZTDW, jakie będą wykorzystane w pasie armii; warunków i sytuacji, w których następuje wejście armii do bitwy, zwłaszcza uzyskania przewagi w powietrzu. Niezależnie od wymienionych czynników dowódca i sztab armii rozpatrując jej możliwości powinni uwzględnić szereg innych czynników, które bezpośrednio lub pośrednio wywierają wpływ na sposób wykorzystania i działania armii w przewidywanej operacji. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć:

- stan moralno-polityczny i dyscyplinę oraz psychologiczne przygotowanie wojsk armii do rozpoczęcia i prowadzenia działań zaczepnych;
- poziom wyszkolenia i ukompletowania poszczególnych ZT i oddziałów, ich strukturę organizacyjną oraz możliwości działania sił i środków zabezpieczenia techniczno-specjalnego;
- możliwości sił i środków, które realizują zabezpieczenie operacyjne i bojowe działań oraz czas potrzebny do sprawnego ich funkcjonowania przy przejściu z działań obronnych do zaczepnych;
- możliwości realizowania zadań obrony przed bronią precyzyjną nieprzyjaciela.

Możliwości armii w prowadzeniu operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego wyrażają się m.in. w jej rozmachu, zwłaszcza przestrzenno-czasowym. Przyjęcie jednoznacznych wskaźników rozmachu operacji trudno jest ustalić. Będą to wskaźniki orientacyjne, które w każdej konkretnej sytuacji mogą ulegać i to dość znacznym zmianom.

W ustalaniu wskaźników rozmachu operacji przyjmuje się wykonanie zadań: bliższego i dalszego armii oraz określa się zwykle głębokość zadania pierwszego dnia operacji.

Przy przejściu armii drugiego rzutu frontu do przeciwuderzenia, głębokość całej operacji może wynosić od 100 do 120 km, z tego: głębokość zadania bliższego 50-60 km, przeciętne tempo 16-20 km/dobę, czas wykonania 3-4 doby; głębokość zadania dalszego również 50-60 km, przeciętne tempo 15-20 i więcej km/dobę, czas wykonania 2-3 doby. Łączny zatem czas trwania całej operacji może wynosić 5-7 dób.

W warunkach przejścia armii do przeciwuderzenia strategicznego rozmach operacji może być następujący: głębokość operacji 100-120 km; przeciętne tempo natarcia 20-25 km/dobę, czas trwania - 5-6 dób. Zadanie bliższe armii może wynosić 50-60 km, czas trwania - 2-3 doby, przeciętne tempo 20-25 km/dobę. Zadanie dalsze armii 50-60 km, przeciętne tempo 20-30 km/dobę, czas trwania - 2-3 doby.

Przy udziale armii w przeciwnatarciu wskaźniki rozmachu ~~XXXX~~ mogą być podobne, zwłaszcza przy wykonywaniu zadania bliższego frontu /głębokość 100-120 km/. Przy wejściu armii do bitwy dla wykonania zadania dalszego frontu głębokość operacji armijnej będzie mierzona głębokością zadania dalszego frontu tj. 200-230 km przy przeciętnie dobowym tempie 20-30 km.

Szerokość pasa operacji zaczepnej armii może wynosić od 60 do 80, a niekiedy do 100 km i więcej w głębi ugrupowania przeciwnika.

Podane liczby charakteryzujące rozmach operacji zaczepnej armii są danymi orientacyjnymi. Określone one zostały przede wszystkim w oparciu o symulację komputerową, w czasie której uwzględniono przede wszystkim możliwości nieprzyjaciela i wojsk armii. Dlatego też w każdej konkretnej sytuacji podane liczby mogą ulec zmianie. Z tym, że każdorazowo trzeba uwzględniać głębokość frontowej operacji zarówno zaczepnej, jak i obronnej. Głębokość bowiem zadania bliższego frontu stanowi o głębokości operacji zaczepnej armii.

3. Cel i zadania armii przechodzącej do operacji z ugrupowania

obronnego.

W zależności od miejsca i roli armii w ugrupowaniu operacyjnym frontu, celem operacji zaczepnej armii przechodzącej do działań z ugrupowania obronnego może być: rozbicie, we współdziałaniu z sąsiadami oraz lotnictwem, a na kierunku nadmorskim - z marynarką wojenną, głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela będącego w pasie armii, zniszczenie systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i środków napadu jądrowego oraz zdezorganizowanie systemu dowodzenia i logistycznego, opanowanie obiektów o znaczeniu polityczno-gospodarczym, a także z rubieży /rejonów/, które pozbawia przeciwnika baz zaopatrzenia, a jednocześnie zapewnią dobre warunki dalszego prowadzenia operacji obronnej lub przejścia do przeciwnatarcia.

Przy przejściu natomiast armii do operacji zaczepnej w ramach przeciwuderzenia frontowego jej celem może być rozbicie zgrupowania wojsk przeciwnika^{x/}, które wdarło się w głąb ugrupowania operacyjnego, odtworzenie w całości lub w części pierwotnego położenia i stworzenie warunków dalszego prowadzenia operacji obronnej lub przejścia do przeciwnatarcia.

W warunkach niekorzystnych dla wojsk frontu i armii wykonującej przeciwuderzenie, cel ten może być bardziej ograniczony, na przykład, odblokowanie okrążonych wojsk w strefie taktycznej lub rozbicie lądującego i rozwijającego natarcie desantu powietrzno-morskiego nieprzyjaciela.

Celem przeciwuderzenia armii uczestniczącej lub wykonującej przeciwuderzenie strategiczne organizowane przez ND ZSZ na ZTDW

x/ Motywacja tej problematyki została ujęta w podręczniku K.NOŻKO, Operacja obronna frontu, ASG WP 1989 r.

może być rozbicie, we współdziałaniu z armiami sojuszniczymi, rzutu wtargnięcia przeciwnika w ugrupowanie pierwszego rzutu strategicznego i odtworzenie poprzedniego położenia, najczęściej na granicy państwowej przed konfliktem zbrojnym. Niekiedy wykonanie przeciwuderzenia strategicznego zapoczątkuje przejście do przeciwnatarcia.

Cel operacji zaczepnej armii wykonywanej w ramach przeciwnatarcia wynika z jego istoty i charakteru i może sprowadzać się do rozbicia głównego zgrupowania wojsk przeciwnika rozwijających działania zaczepne, ~~uderzenie~~ udaremnienie tego natarcia, opanowanie ważnych z punktu widzenia strategiczno-operacyjnego rejonów i rubieży i wzięcie udziału w wywalczeniu inicjatywy strategicznej lub operacyjnej.

Konkretny cel udziału armii w przeciwnatarciu będzie uzależniony od tego czy przeciwnatarcie prowadzone jest w skali strategicznej, czy operacyjnej. Najczęściej przejście do przeciwnatarcia wykonuje się w skali strategicznej. Zasadnicza różnica w przeciwnatarciu i przeciwuderzeniu strategicznym wynika m.in. z rozmachu operacji.

W pierwszym wypadku rubież zadania dalszego frontów uczestniczących w przeciwnatarciu może przebiegać na terytorium przeciwnika, a w przeciwuderzeniu strategicznym - najczęściej na zachodniej granicy państw-stron Układu Warszawskiego.

Cel operacji zaczepnej armii prowadzonej zarówno w ramach przeciwnatarcia, jak i przeciwuderzenia osiąga się stopniowo, wykonując następujące zadania:

Po pierwsze - tworzenie warunków przejścia z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej.

Po drugie - niezależnie od tego, czy operacja będzie prowadzona z użyciem broni masowego rażenia, czy też nie - armii

określa się zadanie udziału w pierwszym uderzeniu jądrowym, a niekiedy również w operacji powietrznej.

Po trzecie - udział lub samodzielne wykonanie zmasowanego uderzenia ogniowego na obiekty pierwszej kolejności rażenia.

Po czwarte - wykonanie zadania bliższego i zadania dalszego armii.

Tworzenie warunków przejścia armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej polega przede wszystkim na maksymalnym ograniczeniu możliwości przeciwnika, w rozwijaniu działań zaczepnych, utworzeniu zgrupowania uderzeniowego, wykonaniu przedsięwzięć organizacyjnych związanych z prowadzeniem operacji zaczepnej.

Udział armii w pierwszym uderzeniu jądrowym sprowadzi się do:

- zniszczenia SD i środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, składów amunicji ABC, lotnisk i systemu OPL;

- zniszczenia /obezwładnienia/ głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela;

- zniszczenia /obezwładnienia/ środków WRE;

- obezwładnienia /zniszczenia/ szczególnie ważnych obiektów logistycznych.

Zmasowane uderzenie ogniowe na obiekty pierwszej kolejności rażenia polega na wykonaniu ześrodkowanego uderzenia WRiA armii, śmigłowcami bojowymi i przydzielonymi do wsparcia lotnictwem na stanowiska dowodzenia wojskami i stanowiska kierowania systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi /bronią precyzyjną/; urządzenia systemów /rozpoznawczych SOTAS i ARGUS, rozpoznawczo-uderzeniowych JONIT STARS^{x/} i PLSS/; system broni jądrowej, środki WRE.

x/ Jest to nowy system, zastępujący system ASSAULT BREAKER.

Zadanie bliższe armii, działającej w pierwszym rzucie lub przechodzącej z drugiego rzutu frontu do przeciwuderzenia /przeciwnatarcia/ polega zwykle na zniszczeniu środków napadu jądrowego, SD i naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, rozbiciu pierwszego rzutu zgrupowań operacyjno-taktycznych nieprzyjaciela /będzie to głębokość ugrupowania sił głównych KA pierwszego rzutu GA lub AP/, opanowanie obiektów o znaczeniu polityczno-gospodarczym i militarnym, ważnych rejonów i rubieży, naruszenia zwartości zgrupowania uderzeniowego lub trwałości organizowanej obrony i stworzenie dogodnych warunków do dalszego natarcia.

W dogodnych warunkach armia może rozpoczynać swoją operację od wprowadzenia do działań OGM /np. wtedy, gdy wytworzyła się luka w ugrupowaniu przeciwnika/, najczęściej jednak będzie ona wprowadzona w końcu pierwszego lub na początku drugiego dnia operacji armii, wówczas w treści zadania bliższego określa się czas i rubież jej wprowadzenia oraz sposób zabezpieczenia i wykorzystania rezultatów jej działań.

W zadaniu bliższym winna być określona głębokość i rubież, którą wojska armii powinny osiągnąć pierwszego dnia operacji.

Zadanie dalsze armii może polegać na zniszczeniu nowo wykrytych środków napadu jądrowego, naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i SD, ostateczne rozbicie KA pierwszego rzutu operacyjnego oraz odwodów GA lub AP nieprzyjaciela, znajdujących się w pasie prowadzenia operacji, opanowaniu obiektów o znaczeniu polityczno-gospodarczym i militarnym oraz rubieży i rejonów zapewniających osiągnięcie końcowego celu operacji. W treści zadania dalszego, jeżeli nie zostało to sformułowane w zadaniu bliższym, może być określone zadanie zabezpieczenia wejścia do działań OGM frontu i wykorzystania jej działań do

zdecydowanego rozwinięcia natarcia.

Podczas działań armii przeciwko powietrzno-morskiemu desantowi przeciwnika w zadaniach bliższych i dalszym określa się specyfikę tego działania i akcentuje współdziałanie z siłami marynarki wojennej, zwykle FOW.

W czasie wykonywania zadania bliższego i dalszego armii wynikną zadania związane z koniecznością i celowością porażenia lub opanowania w stanie nie zniszczonym ważnych obiektów wojskowych, gospodarczych, energetycznych oraz baz transportowych i remontowych. Określa się również rejony elektrowni i reaktorów ~~atomowych~~ atomowych, które nie podlegają zniszczeniu. Opanowywać je należy w stanie nie zniszczonym, zapewniając niezbędną ich ochronę, aby uniemożliwić zniszczenie przez przeciwnika.

Jako podstawę przy wykonywaniu poszczególnych zadań postawionych armii, zwłaszcza podczas organizacji i prowadzenia operacji zaczepnej, powinno się przyjmować: stworzenie zdecydowanej przewagi nad nieprzyjacielem na kierunku głównego uderzenia; skuteczne ogniowe porażenie przeciwnika na całą głębokość jego ugrupowania, głównie zaś obiektów pierwszej kolejności rażenia, wykonanie pierwszego silnego, nieoczekiwanego przez przeciwnika uderzenia ogniem i wojskami; gwałtowne rozwijanie natarcia i przeniesienie działań na skrzydła i tyły przeciwnika; okrążenie i zniszczenie lub udział w likwidacji okrążonych wojsk; ciągłe potęgowanie wysiłków na decydującym /lub decydujących/ o powodzeniu kierunku; dokonywanie elastycznego manewru, rozczłonkowanie zwartości zgrupowań przeciwnika, uniemożliwienie mu zorganizowanego obsadzania kolejnych rubieży obronnych, wyprzedzanie go w działaniu; nieustanną ob-

ronę i ochronę przed uderzeniami broni masowego rażenia i broni precyzyjnej oraz sprawne odtwarzanie zdolności bojowej wojsk.

W czasie wykonywania zadania bliższego, a szczególnie zadania dalszego, konieczne jest dążenie do ciągłego, głębokiego oskrzydlenia przeciwnika, w tym z powietrza, a na kierunku nadmorskim - z morza.

W czasie wykonywania poszczególnych zadań, zwłaszcza zadania dalszego armii, powstaje konieczność prowadzenia skutecznej i bezwzględnej walki z odwodami przeciwnika zarówno tymi, które dążą do zajęcia obrony, jak i przechodzącymi do kontrataków i przeciwuderzeń.

W związku z tym główny wysiłek powinien być skierowany na zwalczanie odwodów z równoczesnym pozbawieniem przeciwnika możliwości odtworzenia naruszonego frontu oraz odcięcie dróg manewru wojskom podchodzącym z głębi, a także niszczenie baz i środków transportu /zniszczenie 50-60 % środków transportu w znaczny sposób ograniczy możliwości nieprzyjaciela w manewrze odwodami, zwłaszcza w celu ustabilizowania linii frontu i wykonywania zwrotów zaczepnych/.

W czasie poprzedzającym operację zaczepną oraz podczas wykonywania zadania bliższego i dalszego ważne znaczenie mają zorganizowane niszczenie i dezorganizacja systemu dowodzenia i kierowania systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi przeciwnika.

Bez zniszczenia lub selektywnego obezwładnienia środków radioelektronicznych, bez dezorganizacji systemu dowodzenia przeciwnika i ochrony własnych systemów dowodzenia nie będzie możliwe zorganizowane przejście z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej, zwłaszcza wykonywanej w formie przeciwuderzenia frontowego i strategicznego.

Dlatego najbardziej wrażliwe elementy systemów dowodzenia

i kierowania broniami precyzyjnymi trzeba wykrywać i natychmiast niszczyć wszelkimi środkami i sposobami, skupiając główny wysiłek przede wszystkim na wyeliminowaniu tych systemów oraz obiektów dowodzenia i kierowania.

Podczas wykonywania przez armię zadań z użyciem broni jądrowej rozbicie nieprzyjaciela odbywa się zwykle przez jednoczesne porażenie jego głównych zgrupowań wojsk i obiektów w ramach pierwszego uderzenia jądrowego oraz kolejnych uderzeń bronią jądrową i konwencjonalnymi środkami ogniowego rażenia, a także zdecydowane wykorzystanie skutków tych uderzeń przez gwałtowne natarcie wojsk na poszczególnych kierunkach działania i uchwycenia ważnych rejonów /rubieży/.

Przy przejściu do operacji zaczepnej, zwłaszcza przy rozpoczęciu przeciwuderzenia, trzeba unikać wykonania uderzenia na tym kierunku, na którym nieprzyjaciel przeszedł do obrony i miał czas minimum 5-6 godzin na jej organizację. Dojdzie bowiem do przełamania obrony co jest wyjątkowo trudne i związane z możliwością poniesienia dużych strat.

Na kierunku przewidywanego natarcia, zwłaszcza tam gdzie wykonuje się główne uderzenie w sposób zamierzony trzeba tworzyć na tyłach nieprzyjaciela aktywnie działający front walki, zwłaszcza przez użycie OGM, wysadzenie desantów, działanie OW i oddziałów rajdowych oraz uaktywnienie i koncentrowanie wysiłków wojsk, które pozostały w okrążeniu.

4. Sposoby przejścia wojsk armii z ugrupowania obronnego /przeciw-
uderzenia lub udziału w przeciwnatarciu/.

Określenie sposobów przejścia wojsk armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej i jej prowadzenie stanowi istotę zamiaru dowódcy armii.

Celem każdego ze sposobów przejścia i prowadzenia operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego jest takie wykorzystanie posiadanych sił i środków oraz geograficznych i taktyczno-topograficznych właściwości terenu, aby zapewnić uzyskanie przewagi nad nieprzyjacielem w określonym miejscu i czasie, narzucenia mu swojej woli i doprowadzenia do osiągnięcia celu operacji oraz wykonania poszczególnych zadań przy minimalnych stratach własnych.

Wymaga to głębokiej i wszechstronnej oceny sytuacji, a głównie możliwości wojsk armii, sąsiadów i przeciwnika pod kątem skrytego utworzenia zgrupowania uderzeniowego oraz rozpoczęcia uderzenia i prowadzenia działań zaczepnych.

Do zasadniczych sposobów przejścia i prowadzenia operacji zaczepnej armii z ugrupowania obronnego zarówno w warunkach konwencjonalnych, jak i z użyciem broni jądrowej, zalicza się:

1. Rozbicie wojsk nieprzyjaciela uderzeniami wykonanymi na kilku kierunkach i prowadzącymi najczęściej do skoncentrowania uderzeń na jednym-dwóch kierunkach, zwłaszcza po wykonaniu zadania bliższego armii.

2. Uderzenie rozcinające na jednym kierunku, wprowadzającym główne zgrupowanie uderzeniowe armii na tyły i skrzydła wojsk nieprzyjaciela.

3. Uderzenie skrzydłowe na jedno lub oba skrzydła głównego zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela rozwijającego natarcie, prowadzące zwykle do okrążenia.

4. Odcięcie określonego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela, a następnie jego rozbicie głównymi lub częścią sił z jednoczesnym rozwijaniem działań w głąb ugrupowania przeciwnika.

Sposób pierwszy polega na wykonaniu szeregu uderzeń na kilku kierunkach, zwłaszcza wówczas gdy przeciwnik nie zdążył zorganizować trwałej obrony albo powstały w jego ugrupowaniu znaczne luki. Jeden z kierunków powinien być główny. Może on być przeniesiony na ten kierunek, na którym wojska z chwilą rozpoczęcia natarcia uzyskują największe powodzenie. Uderzenia na kilku kierunkach prowadzą do rozcinania zgrupowań wojsk nieprzyjaciela i jednoczesnego lub kolejnego ich zniszczenia.

Taki sposób prowadzenia operacji ma szereg stron dodatnich i ujemnych. Do głównych z nich należy zaliczyć łatwość uzyskania zaskoczenia, lecz prowadzi też do rozproszenia własnych sił. Przyjęcie takiego sposobu działania wymaga elastycznego dowodzenia i umiejętnego ześrodkowywania uderzeń wykonywanych z różnych kierunków, mając na uwadze główny cel operacji armii. Przy rozpoczęciu operacji i wykonywaniu zadania bliższego celowo szeroko wykorzystywać zwroty zaczepne wykonywane przez pierwsze rzuty znajdujące się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem oraz zgrywać własne uderzenia z ewentualnym przeciwuderzeniem armii pierwszego rzutu operacyjnego.

Okrażenie i zniszczenie głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela stanowi rezultat uderzeń na zbieżnych zwykle kierunkach i ich odcięcie od dopływu świeżych sił i baz zaopatrzenia. Wymienione sposoby prowadzenia operacji stosuje się zwykle wówczas, gdy ugrupowanie przeciwnika na kierunkach uderzeń jest płytkie i nie dysponuje on /w pobliżu/ silnymi odwodami. Korzystna sytuacja do takiego działania może zaistnieć w warunkach wykonywania przeciwuderzenia przeciwko desantowi powietrzno-morskiemu przeciwnika lub wspólnie

z sąsiednim frontem, który również wykonuje przeciwuderzenie.

Odcięcie zgrupowania wojsk nieprzyjaciela z jednoczesnym ich okrążeniem i likwidacją może znaleźć szerokie zastosowanie na kierunku nadmorskim lub w terenie górzystym, tj. tam, gdzie są naturalne przeszkody terenowe, do których można przyprzeć przeciwnika lub odizolować ich działanie od głównego zgrupowania.

W przeciwnatarciu i przeciwuderzeniu strategicznym szerokie zastosowanie może znaleźć rozcięcie zgrupowania wojsk nieprzyjaciela, zwłaszcza jeżeli wykonuje się go z sąsiednią armią mającą podobne zadanie.

W zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej istnieje możliwość, a niekiedy konieczność łączenia poszczególnych sposobów prowadzenia operacji zaczepnej. Na przykład, podczas wykonywania zadania bliższego można stosować sposób pierwszy, a w czasie wykonywania zadania dalszego - drugi lub trzeci. W każdym ze sposobów zastosowanie powinno znaleźć wprowadzenie do działań OGM, wysadzenie różnego rodzaju desantów, oddziałów rajdowych i OW oraz prowadzenie działań desantowo-szturmowych.

Dokonując wyboru sposobu przejścia i prowadzenia operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego trzeba brać pod uwagę znajdujące się w pasie armii elektrownie i reaktory atomowe, obiekty przemysłowe, rejony zurbanizowane, porty i bazy morskie. Niekiedy zamiar ich opanowania lub obejścia będzie determinować wybór takiego lub innego sposobu działania.

5. Ugrupowanie operacyjne wojsk armii.

W zależności od przyjętego sposobu przejścia i prowadzenia operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego tworzy się zgrupowania i ugrupowanie operacyjne wojsk. Powinny one w pełni odpowiadać celowi operacji i zapewniać wykonanie zadania bliższego i dalszego armii zarówno z użyciem, jak i bez stosowania broni masowego rażenia.

Zgrupowania wojsk armii obejmują: główne i inne zgrupowania uderzeniowe oraz zgrupowania przeznaczone do osłony /obrony/ poszczególnych kierunków /skrzydeł zgrupowań uderzeniowych/, a także zgrupowań wojsk raketowych, artylerii, lotnictwa, wojsk OPL, rodzajów wojsk i służb oraz urządzeń tyłowych.

Wojska armii działające na kierunku głównym stanowią główne zgrupowanie uderzeniowe. W jego skład wchodzi większość dywizji pierwszego rzutu, dywizje drugiego rzutu, które są wprowadzane na kierunku głównego uderzenia, OGM oraz desanty powietrzne /na kierunku nadmorskim - morskie/.

Główne zgrupowanie uderzeniowe wspierają zasadnicze siły WRiA, lotnictwa oraz zabezpieczają działające siły armii - rodzaje wojsk i służb.

Na pozostałych kierunkach rozwija się zgrupowania wojsk przeznaczone do wykonania innych /w tej liczbie kolejnych/ uderzeń oraz do osłony /obrony/ poszczególnych kierunków /skrzydeł zgrupowań uderzeniowych/, zwłaszcza na tych kierunkach, na których przeciwnik rozwija lub ma możliwość rozwinięcia natarcia.

Zgrupowania uderzeniowe mogą być utworzone przed rozpoczęciem operacji lub ich skład będzie uzupełniany w czasie rozwijania operacji zaczepnej. Najczęściej część sił /wojsk/ będzie zaangażo-

wana w prowadzeniu bitwy obronnej, a niekiedy będzie się znajdować na drogach przegrupowania. W skład zgrupowań uderzeniowych mogą też wejść wojska sojusznicze lub te, które zabezpieczają wejście do bitwy i zostaną podporządkowane armii. Skład zgrupowań uderzeniowych ulega nieustannym zmianom.

Do wykonania poszczególnych zadań tworzy się odpowiednie ugrupowanie operacyjne armii. Jest to celowe i racjonalne, zgodnie z zamiarem dowódcy armii rozmieszczenie w terenie związków taktycznych i oddziałów, zapewniających i realizujących cel operacji oraz wynikające z niego zadania przy jak najmniejszych stratach własnych.

Podczas tworzenia ugrupowania operacyjnego szczególnie ważnym zadaniem jest zachowanie odporności poszczególnych jego elementów na oddziaływanie ogniowe i elektroniczne przeciwnika, zwłaszcza bronią jądrową i precyzyjną.

Problem ten niejednokrotnie akcentował minister obrony narodowej w omówieniach ćwiczeń typu LATO, WIOSNA, SOJUZ i TARCZA. Jest to wyjątkowo ważny i jednocześnie trudny problem, szczególnie pod względem wykonawczym.

Operacyjne ugrupowanie wojsk powinno zapewniać:

- skrytość jego tworzenia i możliwość przejścia z ugrupowania obronnego do wykonania i potęgowania uderzenia przez zaskoczenie;
- uzyskanie zdecydowanej przewagi nad przeciwnikiem na wybranych kierunkach i w określonym czasie, głównie na kierunku głównego uderzenia oraz lokalnej przewagi w powietrzu i w eterze;
- wykonywanie szerokiego manewru, zwłaszcza przy tworzeniu zgrupowania uderzeniowego w przenoszeniu wysiłku działań na skrzydła i tyły ugrupowania przeciwnika;

• dogodne warunki do ciągłego współdziałania między elementami ugrupowania operacyjnego, zwłaszcza tymi, które prowadzą bitwę obronną i tymi które rozwijają natarcie, rodzajami sił zbrojnych i wojsk, sąsiadami oraz między wojskami w układzie sojuszniczym;

- wykorzystanie właściwości geograficznych i topograficzno-taktycznych danego kierunku operacyjnego;

- ciągłość dowodzenia, zabezpieczenia operacyjnego, tyłowego i techniczno-specjalnego.

Ugrupowanie operacyjne armii może składać się z następujących elementów:

- pierwszego i drugiego rzutu operacyjnego, a w razie nie posiadania wystarczającej ilości sił lub braku drugiego rzutu - odwodu ogólnowojskowego;

- OGM;

- desantów powietrznych, a na kierunku nadmorskim - morskich;

• armijnego zgrupowania WRiA, wojsk OPL i ogólnego zgrupowania sił lotniczych;

- odwodów o różnym przeznaczeniu, a przede wszystkim odwodu inżynierskiego i przeciwchemicznego, odwodu przeciwpancernego /mogą być dwa/, oddziału zaporowego /zwykle dwa/;

- tyłów armii i jednostek zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

Pierwszy rzut operacyjny armii z zasady jest najsilniejszy i przeznaczony jest do rozbicia głównego zgrupowania wojsk przeciwnika, wykonania zadania bliższego i dalszego, rozwijania natarcia, niekiedy przejścia częścią sił do obrony, aby zapewnić rozwijanie natarcia siłom głównym.

Pierwszy rzut operacyjny może być tworzony różnie. Jeżeli

armia prowadzi operację obronną i przeznaczona jest do udziału w przeciwnatarciu, wówczas pierwszy rzut będzie tworzony przede wszystkim z dywizji zmechanizowanych /jeżeli w składzie armii są wojska sojusznicze, to mogą także być dywizje pancerne/, które znajdują się w drugim rzucie. Może być też taki wariant, że do jego składu wejdą jedna-dwie dywizje z drugiego rzutu i jedna-dwie dywizje, które znajdują się w pierwszym rzucie po ich zluzowaniu i przegrupowaniu. Niekiedy w skład pierwszego rzutu mogą też wejść dywizje z odwodu frontu lub z wojsk sojuszniczych czasowo podporządkowanych armii.

Przed rozpoczęciem natarcia część dywizji pierwszego rzutu może znajdować się w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem, a część zajmie rejony wyjściowe w odległości 20-40 km od rubieży wejścia do bitwy.

Jeżeli armia znajduje się w drugim rzucie, to pierwszy rzut tworzy się z dwóch-trzech dywizji, które bezpośrednio z rejonu ześrodkowania wchodzi do bitwy z rubieży wyznaczonej do rozpoczęcia przeciwuderzenia /przeciwnatarcia/.

Jeżeli natomiast armia w czasie operacji obronnej była w drugim rzucie wówczas przechodzi ona do wykonania przeciwuderzenia strategicznego /przeciwnatarcia/ po uprzednim zajęciu pierwszym rzutem rejonu wyjściowego oddalonego również 20-40 km od rubieży wejścia do bitwy.

Niekiedy armia, która była w pierwszym rzucie, może być zluzowana i przechodzi do wykonania przeciwnatarcia lub przeciwuderzenia po uprzednim przegrupowaniu do rejonu wyjściowego oddalonego również od rubieży wejścia do bitwy 20-40 km. Niekiedy dywizje pierwszego rzutu mogą wejść do bitwy wprost z marszu.

Do pierwszego rzutu armii mogą być wyznaczone dwie-cztery dywizje. W czasie rozwijania natarcia liczba dywizji może być większa.

Jeżeli do pierwszego rzutu wejdą wszystkie dywizje, będące w składzie armii, wówczas tworzy się odwód ogólnowojskowy.

Drugi rzut operacyjny armii jest przeznaczony do: potęgowania wysiłku wojsk i rozwijania powodzenia pierwszego rzutu, z zasady na kierunku głównego uderzenia lub jego przeniesienia na inny kierunek; zamiany dywizji, które poniosły duże straty; odparcia lub rozbicia odwodów nieprzyjaciela. Niekiedy dywizje drugiego rzutu mogą być wykorzystane do rozbicia zgrupowań wojsk nieprzyjaciela pozostałych na tyłach pierwszego rzutu, lub do opanowania ważnych ośrodków przemysłowych i energetycznych, a na kierunku nadmorskim - baz i portów morskich.

W skład drugiego rzutu armii mogą wchodzić jedna-trzy dywizje, które wzmacnia się w czasie ich wprowadzenia do bitwy.

Odległość i sposób rozmieszczenia drugiego rzutu armii określa się odpowiednio do zadań, składu bojowego i sytuacji, tak aby zapewnić terminowe wprowadzenie do bitwy oraz zachować odporność na wszelkiego rodzaju uderzenia ogniowe i chemiczne, zwłaszcza na uderzenia bronią precyzyjną-

W rejonie wyjściowym drugi rzut armii rozmieszcza się na ogół w odległości 60-80 km od czoła wojsk pierwszego rzutu i przemieszcza się w toku operacji zaczepnej w zależności od tempa natarcia, jednak tak aby zapewnić dogodne warunki wejścia do bitwy w określonym czasie.

Operacyjna grupa manewrowa armii jest przeznaczona do szybkiego przeniesienia wysiłku działań w przestrzeń operacyjną przeciwnika i utworzenia tam swoistego drugiego frontu walki.

W skład OGM może wchodzić dywizja o najwyższych możliwościach bojowych, specjalnie do tych działań przygotowana oraz wyposażona w odpowiedni sprzęt bojowy, zapewniający dużą swobodę manewru.

OGM utworzona przed rozpoczęciem operacji rozmieszcza się zwykle i przemieszcza zachowując odległość około 40-60 km od rubieży styczności wojsk.

Odwód ogólnowojskowy armii tworzy się wówczas, gdy nie ma możliwości utworzenia drugiego rzutu. Przeznaczony jest do: potęgowania uderzenia; zamiany związków taktycznych, które poniosły duże straty i utraciły zdolność bojową; odparcia przeciwuderzeń przeciwnika; niszczenia desantów i sił przeciwnika, które pozostały na tyłach nacierających wojsk; wykonywania innych nieoczekiwanie wynikłych zadań.

W skład odwodu ogólnowojskowego może wejść jedna dywizja lub jeden-dwa pułki zmechanizowane.

Odwód ogólnowojskowy odtwarza się po wprowadzeniu do bitwy drugiego rzutu.

Przy przejściu z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej zarówno drugi rzut, jak i odwód ogólnowojskowy może być tworzony już w czasie rozpoczęcia operacji zaczepnej, w miarę wycofywania poszczególnych dywizji z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Związane to będzie z koniecznością sprawnego przegrupowywania dywizji, które wejdą do drugiego rzutu.

Zgrupowanie wojsk raketowych armii, wchodzące w skład ogólnego zgrupowania wojsk raketowych frontu, obejmuje armijną brygadę raket operacyjno-taktycznych i dywizjony raket taktycznych dywizji, będących elementem ugrupowania operacyjnego armii i bojowego dywizji. Jest ono przeznaczone do porażenia jądrowego nieprzyjaciela oraz ~~udxxx~~ wykonania uderzeń raketowymi ładunkami konwencjonalnymi na jego wojska i obiekty.

W pierwszym uderzeniu jądrowym wojska raketowe armii są używane w sposób scentralizowany, a następnie - zgodnie z decyzją odpowiednich dowódców.

Stanowiska startowe wojsk raketowych, w zależności od sytuacji i terenu, wyznacza się zwykle w stosunku do rubieży styczności wojsk, w odległości odpowiadającej minimalnej donośności rakiet.

Armijna grupa artylerii /AGA/ jest przeznaczona do rażenia taktycznych środków jądrowych, naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, SD, artylerii, środków OPL, odwodów oraz innych ważnych obiektów i celów nieprzyjaciela na kierunku głównego uderzenia, a także do wzmocnienia ognia artylerii dywizji działających na tym kierunku.

W skład AGA wchodzi przeważnie artyleria dalekosiężna. W razie konieczności grupa ta może być dzielona na podgrupy według liczby dywizji pierwszego rzutu, działających na kierunku głównego uderzenia.

W celu porażenia ogniem zmasowanych najważniejszych obiektów nieprzyjaciela z jednostek wydzielonych z armijnej i przydzielonej artylerii raketowej może być utworzona armijna grupa artylerii raketowej /AGAR/.

Do wykonania zadań ogniowych na korzyść dywizji pierwszego rzutu, zgodnie z decyzją dowódcy armii, mogą być czasowo wykorzystywane oddziały artylerii dywizji drugiego rzutu. Zazwyczaj wchodzi one w skład odpowiednich grup artylerii utworzonych w dywizjach pierwszego rzutu.

Do zwalczania obiektów pierwszej kolejności rażenia, zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, mogą być tworzone armijne grupy rozpoznawczo-uderzeniowe /AGRU/ i armijne grupy rozpoznawczo-ogniowe /AGRO/.

Armijne zgrupowanie wojsk OPL składa się z armijnych i dywizyjnych oddziałów OPL stanowiących odpowiednie elementy ugru-

powania operacyjnego armii i bojowego dywizji. Tworzy się je z etatowych i przydzielonych oddziałów rakiet przeciwlotniczych, raketowo-artyleryjskich, artyleryjskich i radiotechnicznych. Przeznaczone są one do osłony wojsk i obiektów przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza podczas przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej.

Niekiedy w celu bezpośredniej osłony ważnych zgrupowań wojsk i obiektów lub newralgicznych przejść i węzłów dróg przed uderzeniami z powietrza w skład armijnego zgrupowania wojsk OPL mogą być włączone mieszane grupy raketowo-artyleryjskie, tworzone kosztem związków taktycznych wojsk OPL frontu i armii.

Ogólne zgrupowanie sił lotniczych obejmuje zgrupowania wspierającego lotnictwa frontowego i wojsk lądowych, tj. pułk śmigłowców bojowych i eskadry śmigłowców dywizji, stanowiące element ugrupowania bojowego dywizji.

Zgrupowanie sił lotniczych powinno zapewniać możliwość rażenia obiektów nieprzyjaciela na dużą głębokość, skupienie wysiłków na najważniejszych kierunkach, ścisłe współdziałanie z wojskami armii, dywizjami, OGM i wojskami OPL, a na kierunku nadmorskim - z siłami marynarki wojennej; powinno także zapewniać ciągłość dowodzenia lotnictwem.

Przed rozpoczęciem operacji zaczepnej lotniska /lądowiska/ bazowania wyznacza się zwykle w następującej odległości od linii styczności wojsk:

- dla lotnictwa wojsk lądowych - 30-70 km;
- dla lotnictwa frontowego:
 - myśliwskiego i szturmowego - nie mniej niż 80 km;
 - myśliwsko-bombowego - nie mniej niż 100 km.

Desanty powietrzne, stanowiące element ugrupowania operacyjnego armii, tworzy się z przydzielonych armii oddziałów i etatowych

armijnych oddziałów desantowo-szturmowych oraz z oddziałów i pododdziałów piechoty.

Przeznacza się je do wykonywania zadań operacyjno-taktycznych i taktycznych na tyłach nieprzyjaciela, a niekiedy - jako kontrdesant - przeciwko desantom przeciwnika.

Podczas przygotowania desantu wojska przeznaczone do desantowania rozmieszcza się w rejonach wyjściowych, które wyznacza się w następujących odległościach od rubieży styczności wojsk: dla operacyjno-taktycznego desantu powietrznego przerzucanego samolotami transportowymi - 150-200 km, śmigłowcami - 100-120 km; dla taktycznego desantu powietrznego przerzucanego śmigłowcami - 50-70 km.

Desanty morskie w operacji zaczepnej armii prowadzonej na kierunku nadmorskim są przeznaczone do wsparcia wojsk nacierających wzdłuż wybrzeża morskiego w celu rozbicia zgrupowań wojsk nieprzyjaciela, opanowania cieśnin, dużych wysp, baz morskich, portów i innych ważnych obiektów na wybrzeżu.

W skład taktycznego desantu morskiego mogą wchodzić oddziały /pododdziały/ zmechanizowane oraz oddziały piechoty morskiej ze środkami wzmocnienia. Przed rozpoczęciem operacji zaczepnej wojska desantu morskiego rozmieszcza się w rejonach ześrodkowania, zwykle w pobliżu planowanych rejonów załadowania.

Odwoły przeciwpancerne armii w operacji zaczepnej tworzy się w celu: wzmocnienia obrony przeciwpancernej wojsk pierwszego rzutu; prowadzenia walki ze zgrupowaniami pancernymi nieprzyjaciela, które włamały się w głąb ugrupowania operacyjnego armii; osłony zagrożonych kierunków i otwartych skrzydeł; osłony przegrupowania, rozwinięcia i wprowadzenia do bitwy OGM drugiego rzutu i odwodu ogólnowojskowego. W armii tworzy się zwykle jeden-dwa odwoły przeciwpancerne.

W skład odwodu przeciwpancerne wchodzi etatowy lub przydzielony pułk artylerii przeciwpancernej, wzmocniony niekiedy oddziałami /pododdziałami/ miotaczy ognia.

Przed rozpoczęciem operacji zaczepnej odwody przeciwpancerne rozmieszcza się w rejonach ześrodkowania, zazwyczaj 30-50 km od rubieży styczności wojsk. W toku operacji przesuwają się one za wojskami na ustalonych kierunkach w gotowości do rozwinięcia się na zawczasu przewidzianych lub nowo wyznaczonych rubieżach.

Oddziały zaporowe armii są przeznaczone do zadania strat czołgom, BWP i sile żywej nieprzyjaciela, utrudnienia wojskom przeciwnika manewru przez rozbudowę zapór minowo-wybuchowych i dokonywania zniszczeń w toku operacji zaczepnej na kierunku przeciwuderzeń nieprzyjaciela, osłony odsłoniętych skrzydeł własnych wojsk, luk w ugrupowaniu operacyjnym oraz do umocnienia opanowanych rubieży. W armii tworzy się jeden-dwa oddziały zaporowe, każdy w składzie od kompanii do batalionu zaporowego /batalionu saperów/. Ponadto można utworzyć jeden-dwa oddziały zaporowe na śmigłowcach. Przed rozpoczęciem operacji zaczepnej oddziały zaporowe rozmieszcza się w rejonach ześrodkowania w pobliżu odwodów przeciwpancernych. W toku operacji oddziały zaporowe przesuwają się /przebazowują/ za nacierającymi wojskami na wyznaczonych kierunkach, w gotowości do ustawienia zapór na kilku zawczasu przewidzianych lub nowo wybranych zasadniczych i zapasowych rubieżach minowania /niszczenia/. Zadania swoje OZap wykonuje wspólnie z odwodem przeciwpancernym lub samodzielnie.

Odwody armii o różnym przeznaczeniu tworzy się z etatowych i przydzielonych związków i oddziałów do wykonywania zadań związanych z zabezpieczeniem operacji. Stanowią je armijne oddziały i związki taktyczne rozpoznania, WRE, wojsk inżynieryjnych, przeciwchemicznych i innych, przeznaczonych do wykonywania zadań zarówno w okre-

sie przygotowania operacji, jak i podczas jej prowadzenia.

Tyły armii obejmują zabezpieczenie materiałowe, techniczno-specjalne, medyczne i komunikacyjne. Głębokość pasa tyłów armii wynosi 80-100 km i więcej.

Urządzenia i jednostki tyłowe tworzą ugrupowanie tyłów armii i są odpowiednio urzutowane, zapewniając ciągłość zabezpieczenia materiałowego, techniczno-specjalnego, medycznego i komunikacyjnego.

Wszystkie elementy ugrupowania operacyjnego armii tworzy się rozmieszcza i przemieszcza w taki sposób, aby zapewnić im:

- żywotność i odporność na oddziaływanie nieprzyjaciela /ognio-we, rozpoznawcze, radioelektroniczne, dywersyjne, desantowe, chemiczne i inne/;

- skuteczne niszczenie lub obezwładnianie broni precyzyjnej nieprzyjaciela, zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- sprawne wchodzenie w skład zgrupowań uderzeniowych i wykonywanie poszczególnych zadań;

- dużą swobodę manewru oraz jak najlepsze warunki współdziałania i maskowania.

Tworząc zgrupowanie uderzeniowe z ugrupowania obronnego i dokonując mniejszych lub większych zmian w ich składzie należy przede wszystkim uwzględnić:

- konieczność zapewnienia skrytego i szybkiego manewru z różnych kierunków wymaganej liczby związków taktycznych i oddziałów wojsk pancernych, zmechanizowanych, WRiA, wojsk OPL, wojsk inżynieryjnych, wojsk przeciwochemicznych, lotnictwa wojsk lądowych i innych, które włączono lub zamierza się włączyć do składu zgrupowań uderzeniowych, w celu uzyskania zaskoczenia oraz zdecydowanej przewagi na wybranym kierunku /kierunkach/ i w określonym czasie;

- możliwość i sposoby zabezpieczenia wejścia zgrupowań uderzeniowych do bitwy wprost z marszu, z jednoczesnym zniszczeniem lub obezwładnieniem głównych obiektów i zgrupowań wojsk nieprzyjaciela oraz zapewnieniem niezbędnego wsparcia z powietrza i należytej osłony radioelektronicznej zarówno w czasie rozwijania natarcia, jak i przechodzenia częścią sił do obrony;

- konieczność sprawnego przejmowania dowodzenia jednostkami wojsk sojusznicznych, które zostały włączone do składu zgrupowania uderzeniowego;

- podjęcie czynności organizacyjnych i wykonawczych, aby zapewnić szybkie i sprawne przeprowadzenie manewru zgrupowaniami uderzeniowymi i wewnątrz nich w celu potęgowania siły uderzenia lub przeniesienia działań na nowy kierunek;

- maksymalne wykorzystanie operacyjno-taktycznych i bojowych możliwości poszczególnych rodzajów wojsk, lotnictwa, śmigłowców bojowych, a także zachowanie ciągłości współdziałania, dowodzenia oraz zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego;

- konieczność maksymalnego wykorzystania skutków działania OGM i desantów;

- nieustanne i wszechstronne zabezpieczenie działań oraz maksymalne wykorzystanie geograficznych i topograficzno-taktycznych właściwości terenu.

Przejście armii do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego, zwłaszcza do przeciwnatarcia lub przeciwuderzenia strategicznego będzie się odbywać w wyjątkowo trudnej i pod względem organizacyjnym skomplikowanej sytuacji. Trzeba przede wszystkim przewidywać, że ugrupowanie operacyjne będzie tworzone przy bardzo silnym oddziaływaniu nieprzyjaciela z powietrza i systemami broni precyzyjnej. W tym czasie szereg związków taktycznych i oddziałów będzie wykonywać trudne zadanie związane zwykle z pro-

wadzeniem bitwy obronnej, z koniecznością luzowania, przegrupowania, zmiany podporządkowania, kierowania działaniami dotąd prowadzonymi. Liczyć się trzeba z sytuacją, że na przykład pierwszy rzut może wchodzić do bitwy, a niekiedy rozwijać operację, a drugorzutowe dywizje i niektóre ~~dywizje~~ odwody mogą być jeszcze w marszu, oddalone o setki kilometrów od walczących wojsk. Sytuacje takie wymagać będą wyjątkowo dużej samodzielności działania, bez oczekiwania na rozkazy i wytyczne przełożonych.

ZAKOŃCZENIE

Przejście wojsk armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej będzie odbywać się w wyjątkowo trudnej i skomplikowanej sytuacji operacyjno-taktycznej, niekiedy również strategicznej. Dlatego też przygotowanie operacji zaczepnej w warunkach zajmowania lub prowadzenia bitwy obronnej przez wojska armii będzie okresem wymagającym szczególnie intensywnej i twórczej pracy dowódcy i sztabu. Dotyczyć to będzie przede wszystkim określenia sił i środków, które wejdą w skład zgrupowania uderzeniowego armii oraz ustalenia sposobu, kolejności jego przegrupowania do rejonu wyjściowego lub wprost na rubież wejścia do bitwy. Wynika również naturalna potrzeba ściślejszego i bardziej zorganizowanego powiązania przygotowań do operacji zaczepnej z działaniem wojsk sojuszniczych prowadzących bitwę graniczną w pasie obronnego działania armii i w pasie, w którym przechodzi ona do operacji zaczepnej.

Studiując obecnie dostępne materiały, jak i te które będą się ukazywać, należy mieć na uwadze to, że żyjemy w okresie burzliwego rozwoju nauki i techniki, których osiągnięcia pociągają za sobą ciągły wzrost możliwości rozpoznania, celności i siły ognia oraz dużej siły uderzeniowej wojsk zarówno w lądowym, jak i powietrznym wymiarze. Powszechnie zaś wiadomo, że wyposażenie wojsk w nowe rodzaje uzbrojenia powodować będzie mniejsze lub większe zmiany w taktyce i sztuce operacyjnej, zachodzące nieraz stopniowo, niekiedy zaś gwałtownie. Stąd też zawartą w wykładzie treść należy rozpatrywać w aspekcie istniejącego sprzętu bojowego oraz środków walki, którymi dysponują lub mogą dysponować obie przeciwstawne strony w bliższej i dalszej przyszłości.

Trzeba też umieć określić, kiedy i jakie nowe osiągnięcia techniczne i możliwości ich wykorzystania zarówno przez wojska własne, jak i przeciwnika wpłyną na zmiany taktyczno-operacyjne, w tym i na przygotowanie oraz prowadzenie działań zaczepnych przez wojska.

BIBLIOGRAFIA

1. B. CHOCHA: Rozważania o sztuce operacyjnej. Warszawa 1984 r.
2. S. KOZIEJ: Rajdy bojowe. Warszawa 1987 r.
3. Materiały z sympozjum na temat: "Kierunki kształtowania zdolności bojowej sił zbrojnych PRL w świetle nowej doktryny wojennej państw-stron Układu Warszawskiego". Myśl Wojskowa - Tajna 1989 r.
4. S. MOSSOR: Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny.
5. K. NOŻKO: Operacja zaczepna armii. ASG WP 1987 r. 02418
6. Regulamin walki wojsk lądowych SZ PRL. Cz. I. MON - 1985 r.
7. F. SKIBIŃSKI: Rozważania o sztuce wojennej. WIH 1972 r.
8. Wybrane problemy strategii i sztuki operacyjnej w świetle obronnego charakteru doktryny wojennej państw-stron Układu Warszawskiego. GZSB 1988 r.

Wykonano w 5 egz.

Egz.nr 1-5 - Bibl. Tajna ASG WP
Wykonał: płk PAWŁOWSKI /tel. 13656/
Druk: W.R. dnia 1989-09-26
Nr ks.masz.: PF 54/KSO/89

